Täysistunto

Keskiviikko 17.11.2021 klo 14.00—18.19

9. Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle puoluerahoituksen valvonnasta 2020

Kertomus K 2/2021 vp
Valiokunnan mietintö TrVM 4/2021 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 4/2021 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Alanko-Kahiluoto, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.09 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisat edustajat! Puoluelakiin sisältyy puolueita ja puolueyhdistyksiä koskevia velvoittavia säännöksiä rahoituksen avoimuudesta. Tavoitteena on lisätä avoimuutta ja luottamusta poliittiseen toimintaan, parantaa äänestysaktiivisuutta ja ehkäistä korruptiota sekä epäasiallisiin sidonnaisuuksiin perustuvaa vaikuttamista puolueiden toimintaan.

Tarkastusvirasto antaa vuosittain kertomuksen eduskunnalle toimistaan puoluerahoituksen valvonnassa. Tarkastusviraston valvottavia ovat puolueet, avustuspäätöksessä mainitut yhteisöt ja puolueiden lähiyhteisöt. Valvottavia on noin 150. Muut puolueyhdistykset, joita on noin 6 000, eivät ole tarkastusviraston valvottavia.

Virasto valvoo myös puoluelain tarkoittamaa valtionavustusta. Yhdeksällä eduskunnassa edustettuna olleella puolueella on ollut oikeus valtionavustukseen vuonna 2020. Virasto valvoo puoluelain tarkoittamaa tukea, vaalikampanjan kulujen ja rahoituksen ilmoittamista sekä puoluetukea. Ilmoitusvelvollisuus koskee vähintään 1 500 euron arvoisia tukia ja tietoa niiden antajista. Lähtökohtaisesti kaikki rahana, tavarana, palveluna tai muulla tavalla saadut suoritukset luetaan tueksi. Vain laissa nimenomaisesti mainitut suoritukset eivät ole tukea.

Ilmoitusrekisteriin on vuosina 2011—2020 ilmoitettu tukisuorituksia 33,2 miljoonaa euroa. Vuotta 2019 koskevia tukisuorituksia ilmoitettiin 4,3 miljoonaa euroa, mikä on suurin määrä puoluerahoituksen seurannan aikana. Huomattava osa vuonna 2020 tehdyistä ilmoitusten täydennyksistä, yhteensä 1,6 miljoonaa euroa koskien aikaisempia vuosia, oli seurausta tehdyistä tarkastuksista.

Tarkastusvirasto tarkasti vuonna 2020 kaikki yhdeksän rekisteröityä puoluetta, jotka olivat edustettuina eduskunnassa. Lisäksi virasto tarkasti kuusi naisjärjestöä ja 34 eduskuntapuolueiden piirijärjestöä. Tarkastuksia tehtiin kaikkiaan 49. Koronatilanteen vuoksi kaikki tarkastukset toteutettiin sähköisin apuvälinein. Viraston mukaan puoluerahoitusta koske-

vat ajantasaiset ilmoitukset ovat täydennysten jälkeen olennaisilta osin oikein ja antavat tarkastettujen yhteisöjen saamasta tuesta olennaisilta osin oikeat tiedot.

Tarkastuksissa tuli myös esille useita tapauksia, joissa tuensaaja ei ollut tehnyt ajantasaisia ilmoituksia kaikesta saamastaan tuesta. Sen sijaan puoluelain rajoitusten vastaisia tukisuorituksia ei havaittu. Aiempien vuosien tavoin myös valvottavien yhteisöjen tilintarkastajien tilintarkastuskertomuksissa on viraston mukaan edelleen puutteita.

Vuonna 2019 puoluelain 9 §:n mukaisen valtionavustuksen suuruus oli 29,4 miljoonaa euroa. Virasto kiinnittää aiempien vuosien tavoin huomiota valtionavustusten avustusehtojen tulkinnanvaraisuuteen ja sopimusmenettelyjen puutteellisuuteen. Myös valtionavustuspäätöksen terminologiaa tulee selkeyttää, jotta avustuksen käyttäminen ja osoittaminen ymmärrettäisiin yksiselitteisesti ja jotta valtionavustustilitykset olisivat keskenään vertailukelpoisia.

Tarkastusvaliokunta on nostanut esiin aiemmissa mietinnöissään puoluerahoitusta ja sen valvontaa koskevia useita kehittämistarpeita. Muun muassa näitä asioita selvitetään käynnissä olevassa parlamentaarisen työryhmän työssä. Työ on saanut jatkoaikaa tämän vuoden loppuun. Valiokunta jää odottamaan työryhmän ratkaisuehdotuksia ja niiden edellyttämiä säädösmuutoksia sekä palaa näihin asioihin, kun se käsittelee vaali- ja puoluerahoituksen valvontaa koskevia tarkastusviraston kertomuksia.

Valiokunnan kannanottoehdotus on, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkisalo-Ropponen, olkaa hyvä.

17.14 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Kuten valiokunnan puheenjohtaja totesi äsken, niin tarkastusvaliokunta on useissa aiemmissa mietinnöissä nostanut esille tämän puoluerahoitusta ja sen valvontaa koskevan kehittämistarpeen, ja myös hallitusohjelmassahan tämä asia on mainittu. Helmikuussa 2020 on asetettu parlamentaarinen työryhmä selvittämään vaalilain, puoluelain ja vaalirahoituslain sekä myös tarvittaessa muuta poliittista toimintaa koskevan lainsäädännön kehittämistarpeita. Työryhmä ei kuitenkaan ole määräaikaan mennessä saanut tätä työtään valmiiksi ja se on nyt saanut sitten jatkoaikaa tämän vuoden loppuun. Valiokunta toteaa mietinnössään jälleen kerran, että jäämme odottamaan työryhmän ratkaisuehdotuksia ja palaamme asiaan, kun käsittelemme jatkossa vaali- ja puoluerahoituksen valvontaa koskevia tarkastusviraston kertomuksia. Toivottavasti työryhmän työ lopultakin valmistuu. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 2/2021 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.